

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TARİH BÖLÜMÜ

ESKİÇAĞ TARİHİ ANA BİLİM DALI

SİCİLYALI DİODOROS

Hayatı ve Eserleri

(Mezuniyet Tezi)

GÜLCAN Y I L M A Z

18822

Kabul edilmiştir
Dr. Öğr. Üyesi
Doç. Dr. M. H. Taner
Tanrı

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa No:

Ö N S Ö Z	I
BİBLİYOGRAFYA	II - III
I. HAYATI	4 - 8
II. ESERİ	9 - 17
A- "Bibliotheke Historike".	
1- Yayınlar ve Tercümelere	18 - 19
2- El Yazması Metinler	20
III. USLUBU	21 - 22
IV. S O N U Ç	23

I

Ö N S Ö Z

Antik çağın, önemli yazarlarından biri olan Diodoros, Grek kökenlidir. M.Ö. 90 yılında Sicilya'da Agrigentum şehrinde doğmuştur. 40 kitaptan oluşan "Bibliothèque Historique" adlı bir eser yazmıştır. Bu eserde verdiği malûmat dışında, hayatı pek bilgimiz yoktur. Yaklaşık olarak M.Ö. I. yüzyılın sonunda ölmüştür.

Bana bu tezi veren ve çalışmalarımda yardımcı olan sayın hocam Doç.Dr.M.Taner TARHAN'a teşekkürlerimi borç bilir, saygılarımı sunarım.

GÜLCAN Y I L M A Z

18822

BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR

E s e r i :

DİODOROS SICULUS,

Bibliotheka Historike,

ed.F.Vogel, Leipzig,I.cilt,1888;

ii.cilt,1890;iii.cilt,1893;

ed.c.T.Fischer,iv.cilt,1906;

v.cilt,1906.

DİODOROS SICULUS,

Diodoros of Sicily,

The Loeb Classical Library,

London-1946-1954.

ed.C.H.Oldfather,1.cilt,1933;

ii.cilt,1935; iii.cilt,1939,iv.cilt,1956;

vi.cilt,1954;

ed.C.L.Sherman;vii.cilt,1952;

ed.R.M.Geer,ix.cilt,1947;x.cilt 1951;

ed.F.R.Valton;xi.cilt,1957.

Diğer Eserleri :

1- ATILAN, Sabahat, Roma Tarihinin Ana Hatları,1.Kısım Cumhuriyet Devri, (-Roma Tarihi-)

İstanbul, 1970,s.200.

2- "Diodoros" Encyclopaedia Britannica, vii (-E.B.-)

Chicago-London-Toronto, 1768,s.394.

3- "Diodoros" Türk Ansiklopedisi, xiii,(-Türk Ans.-)

Ankara, 1966,s.309.

III

- 4- ERHAT, Azra, Mitoloji Sözlüğü, İstanbul, 1972
- 5- HENSE, Leonard, (çev.Suat BAYDUR) Hellen Lâtin Eskiçağ
Bilgisi, 1, İstanbul, 1948, s.74.
- 6- MANSEL, A.Müfid, Ege ve Yunan Tarihi,
Ankara, 1971³
- 7- Schwartz, E.
"Diodoros"
Pauly-Wissowa-Krol: Pauly's
Realencyclopödie der Classischen
Altertumswissenschaft, ix (1903),
süt.663-704 (-R.E.-).
- 8- TARHAN M.Taner, "Eskiçağ Tarihinin Kaynakları,"
1978-1979 Ders notları.

I. H A Y A T I

Grck kökenli olan Diodoros, yaklaşık olarak M.Ö. 90 yılında Sicilya'da Agrigentum (1) şehrinde doğmuş, MÖ.I.yüzyılın sonlarında ölmüştür.(2) Antik çağda Diodoros, doğum yeri nedeniyle "Diodoros ho Sikeliotes - Sicilya'lı Diodoros" olarak anılmaktaydı,(3)

Hayatı hakkında, yazmış olduğu ünlü "Bibliotheke Historike Tarih kütüphanesin"de verdiği malûmat¹dağında, fazla bilgimiz yoktur. Bu arada istisna olarak St.Jerome, MÖ.49'da yazmış olduğu "Kronoloji"de şu bilgiyi vermektedir: "...Grck tarih yazarı Sicilya'lı Diodoros, meşhur oldu..."(4)

1- Agrigentum: Sicilya'nın güney sahilinde bir şehir.

2- E.Schwartz, RE,ix (1903),süt.663;C.H.Oldfather, Diodoros of Sicily,4s.vii; Türk Ans,xiii (1966),s.309.

3- E. Schwartz, Göst.yer.

4- C.H.Oldfather, Göst.yer.

Yukarıda da değinildiği gibi, Diodoros, doğum yeri hakkında bilgi vermektedir : Sicilya'da, eski yerleşim merkezlerinden biri olan Agrigentum'da doğduğunu (5) ve bu yerin, halkın kültürünü kutsadığı, Herakles (6) tarafından ziyaret edildiğini (7) söylemektedir.(8)

Diodoros, kitabı için malzeme toplamağa M.Ö. 60-59 ve M.Ö. 57-56 yılları arasında başladığını ve aynı tarihte yapılan 180. Olimpiyatlar sırasında Mısır'ı ziyaret ettiğini, bildirmektedir.(9)

XI. Ptolemaios, Roma senatosunun kararsız kalması nedeniyle, 20 sene bağımsız Hellenistik krallığın başına geçememiştir. M.Ö. 59'da Caesar ve Pompeius'un yardımlarıyla senato tarafından tanınmıştır.(10)

5 - Bibliothèque Historique, I. 4.4.

6 - Herakles : Asıl adı Alkides olan Herakles, Grek ve Lâtin mythos yazarlarını etkileyen, efsanevî bir kişidir. Grek boy-larının ve Dor'ların kahramanlık görüş ve anlayışlarını kişiliğinde toplayan Herakles, bir çeşit ulusal kahraman olmuştur.(Roma dünyasında " Hercules " olarak bilinir.)

7 - Dkz. A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, s.48.

8 - Bibliothèque Historique, I. 4.24.

9 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.vii.

10 - Bibliothèque Historique, I. 44.1.

11- C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.viii.

Ptolemaios'un senato tarafından tanındığı yıl, Diodoros'un M.Ö. 59'da Mısır'da olduğunu gösterir.(11)

Diodoros, M.Ö. 56 yılında kitabını yazmaya başlamıştır. Bunu ; Kitabının bir bölümünde, Mısır'ın yabancılardan kontrolü altında bulunduğu yılların listesini yapmasından anlıyoruz.

Diodoros, Tauromenium (12) kentinden : "Caesar, halkı kendi eyaletlerinden attı ve şehirde bir koloni kuruldu."(13) diyerek bahseder.(14)

Diodoros'un tarihini M.Ö. 36 yılında toparladığını Tauromenium kentinin, aynı yıl Roma kolonisi olmasından biliyoruz.(15)

Diodoros, tarihini 30 yılda meydana getirdiğini bildirmektedir.(16) Kitabında ; bu süre içerisinde yaptığı seyahatleri, önemli yerleri gezerken karşılaştığı tehlikeleri yazmıştır.(17)

11 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.viii.

12 - Tauromenium : Sicilya'nın doğu Sahilinde bir şehir.

13 - Bibliothèque Historique, xvi. 7.1.

14 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.ix.

15 - C.H. Oldfather, Göst.yer.

16 - Bibliothèque Historique, I. 4.1.

17 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.x.

Diodoros, Roma imparatorluğuna büyük bir hayranlık göstermiştir. M.Ö. 30 yılında, Mısır'ın Roma imparatorluğu ile birleşmesinden önce kitabını bitirmiştir. Çünkü Mısır'ı yöneten son yabancıların, Makedonya'lılar olduğunu yazmıştır. Suetonius'un (18) belirttiği gibi Diodoros, Caesar (19) ve Augustus'tan (20) önce meşhur olmuştur. (21)

Diodoros kitabında, Avrupa'yı ve Asya'yı ziyareti sırasında karşılaştığı tehlikelerden bahsetmektedir.(22)

18 - Suetonius : M.S. 75-160 yılları arasında yaşamıştır.

"Vitae Caesarum", adlı eseri yazmıştır.

Bkz. S. Atlan, Roma Tarihi, s.203.

19 - Caesar : M.Ö. 102-44 yılları arasında yaşamış olan Caesar, Roma'nın büyük bir komutan ve devlet adamıdır. "Bellum Gallicum Galya Savaşları" ve "Bellum Civile : Sivil Savaşları." adlı iki eser yazmıştır.

Bkz. S. Atlan, Roma Tarihi, s. 148-176.

20 - Augustus : M.Ö. 44 yılında Caesar'ın ölümünden sonra başa geçmiş, M.Ö. 30 yılında ölmüştür.

Bkz. S. Atlan, Roma Tarihi, s. 176-185.

21 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, T. s.xı.

22 - Bibliotheca Historike, T. 4.1.

Mısır'da Nil'in yukarısını Memfis'e kadar gezmiştir. Diodoros , Memfis şehrinde Hephaistos'un tapınak bölgesi olarak gösterilen İsis (23) kutsal alanından söz eder.(24)

Diodoros, çalışması için gerekli malzemeyi bulduğu Roma'da kaldığını iddia eder.(25) Ninova'yı Fırat üzerinde gösterdiğine göre, Mezopotamya'ya hiç gitmemiştir.(26)

23 - İsis: Mısır tanrıçası olan İsis, toprak ürünleri, deniz ve yeraltı ülkesine egemen olup, yaşamla ölümü elinde tutar. Büyü yoluyla doğa güçlerini yönetir. İsis'e Anadolu'da tapılmaktadır.

Bkz. A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, s. 176.

24 - Bibliothèque Historique, I. 22.2.

25 - Ninova : Mezopotamya'da Dicle nehri üzerindeki bu günkü Musul yöresinde, Assur devletinin Unlu başkenti.

26 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.xiii.

II. E S E R İ

Diodoros'un, Bibliotheca Historike, adlı 40 kitaptan meydana gelmiştir.(27) Kendisinden önce yaşamış olan, Hekataios, Ephoros, (28) Hieronymus, Timaios, (29) Polybios (30) gibi tarihçilerden faydalanmıştır.(31)

Diodoros, eserine mitoslar çağıyla başlayıp, Caesar'ın konsül olduğu, M.Ö. 59'a kadar götürmüştür.(32) 40 kitaptan yalnızca ilk beş kitap günümüze gelmiştir.(33)

27 - E. Schwartz, RE, ix. (1903), süt.663.

28 - Ephoros : M.Ö. 405-330 yılları arasında yaşamıştır. Kyme'li Ephoros "Historiai" adlı 30 kitaptan meydana gelen bir eser yazmıştır.

Bkz.M.T.Tarhan, Eski Çağ Tarihinin Kaynakları.

29 - Timaios : M.Ö. 356-260 yılları arasında yaşamıştır. Olayları Olimpiyatlara göre tarihlemiştir. 38 kitaptan oluşan "Historiai" adlı bir eser yazmıştır.

Bkz. M.T. Tarhan, Eski Çağ Tarihinin Kaynakları.

30 - Polybios : M.Ö. 200-120 yılları arasında yaşamıştır. Peloponnes yarımadasında, Megapolis şehrinde doğmuştur. "Historiai", adlı 40 kitaptan oluşan bir eser yazmıştır.

Bkz. S. Atlan, Roma Tarihi, s. 199.

31- M.T. Tarhan , Eski Çağ Tarihinin Kaynakları.

32- C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.xiv.

33- L. Hense, Hellen Lâtin Eskiçağ Bilgisi, s.74.

Diodoros'un eseri üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümleri, Hellenik olmayan mitolojik tarihi, Hellen kabilelerini ve Troya'nın yıkılışına kadar olan zamanı kapsar. İkinci bölüm, Alexander'ın ölümüyle son bulur. Üçüncü bölüm, Caesar'ın Galya savaşlarına başlamasına kadar devam eder.(34)

Diodoros, önceki devirlerde güvenilir kronolojik bir tablo olmadığından, Troya savaşından önceki olaylar hakkında bilgi vermemiştir.(35)

Daha sonra Atina'lı Apollodoros'un kronolojisini takip etmiştir. Troya savaşı (M.Ö. 1184) ile Heraklidler'in dönüşü (M.Ö. 1104) arasında 80 yıl olduğunu, Atina'lı Apollodoros'un kronolojisinden yazmıştır.(36)

Diodoros'un eserinin içeriği şöyledir :

- I. Kitap : Mısır Mitleri, kralları, Edetleri.
- II. Kitap : Assur tarihi, Hindistan'ın, İskit Ülkesinin, Arabistan'ın ve Okyanus adalarının tanımı.(37)

34 - W. Benton, E.B. s. 394

35 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xiv.

36 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s. xv.

37 - E. Schwartz, RE, ix. (1903) süt.666-668 ; C.H.Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xvi.

III. Kitap : Ethiopia (38) Afrika Amazonlar(39) Atlan-
tis (40)halkı ve ilk tanrıların kökenleri.

IV Kitap : Başlıca Grek tanrıları, Argonautlar,(41)
Theseus, (42) "Yedi"ler Thebai'ye karşı.(43)

38 - Ethiopia : Habesistan'ın Eskiçağ'daki adı.

39 - Amazonlar : Anaerkil bir toplum düzeni içinde yaşamış ve bu düzenin simgesi olan ana tanrıçaya çeşitli adlarla tapınmışlardır. Asya kökenli, savaşçı bir kavim olan bu kadınlar, ok, yay ve iki ağızlı balta kullanırlardı.

Bkz. A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, s.34-35.

40 - Atlantis : Batıda Herakles sütunları(Cebelitarık Boğazı) yoluyla, Akdeniz'den Okyanus'a çıkıldığı yerde karşılaşılan, efsanevî büyük bir ada ve çevresindeki takım adalara verilen isim. Bkz. A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, s. 72-73.

41 - Argonautlar : İlkçağın destansal öykülerinden olan Argonautlar serüvenini, Rodos'lu Apollonios anlatmıştır. Argo gemisi, Karadeniz'in Kolchis ülkesinde, altın postu aramaya gidenler için yapılmıştır. Geminin ustası Argos'tur.

Bkz. A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, s.56-59.

42 - Theseus : Dor ırkının büyük kahramanı Herakles'in örneği üzerine, Atina'da uydurulmuş bir kişidir. Efsanesinde Herakles efsanesinin motifleriyle bir araya getirilmiştir.

Bkz. A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, s.311-312.

43 - E. Schwartz, RE, ix. (1903). süt. 666-668 ; C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, s. xvi.

- V. Kitap : Adalar ve batı, Rodos ve Girit halkı.
- VI. Kitap : Troya savağından, M.Ö. 430'e kadar bölümler.
. Kitaptan başlayarak, "Bibliothèque Historique", şu tarihler arasındaki olayları içermektedir.
- XI. Kitap : M.Ö. 480 - 451 yılları.
- XII. Kitap : M.Ö. 450 - 416 yılları.
- XIII.Kitap : M.Ö. 415 - 405 yılları.
- XIV. Kitap : M.Ö. 404 - 387 yılları.
- XV. Kitap : M.Ö. 386 - 361 yılları.
- XVI. Kitap : M.Ö. 360 - 336 yılları.
- XVII.Kitap : M. Ö. 335 - 324 yılları.
- XVIII. Kitap :M.Ö. 323 - 318 yılları.
- XIX. Kitap : M.Ö. 317 - 311 yılları.
- XX. Kitap : M.Ö. 310 - 302 yılları.
- XXI. Kitap : M.Ö. 301 - 60 yılları.(44)

Diodoros kendi zamanına kadar olantüm dünyanın tarihini ortaya çıkarmanın büyük bir iş olduğunu söylemiştir.(45)

44 - E. Schwartz, RE, ix. (1903), süt. 666-668 ; C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xv.

45 - Bibliothèque Historique, I. 3.6.

Eslerinde, ilginç Mısır adetlerinden ve okuyuculara fayda sağlayabilecek olan konulardan (46) ; Faydalı kanunlardan bahsettiğini belirtir.(47) İyi insanların şöhretini metheder, kötü karakterlerin şöhretini ise tenkit eder.(49)

Diodoros ; Gelon (50) ve Epameinondas'ın, alçak gönüllü insanlara lâyık bir şekilde yüceltilişini gösterir.

" Tanrıhin, iyi hayatı öğretmesi " (52) görüşünü savunur.(53)

M.Ö. 373'de , Pelepones'de büyük depremler ve seller meydana gelmiştir. Nedeni , Tanrıların, özellikle de Poseidon'un öfkesi-

46 - Bibliothèque Historique, I. 69. 2.

47 - Bibliothèque Historique, I. 77.1.

48 - Bibliothèque Historique, XI. 46. 1.

49 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xx.

50 - Gelon : Gela Tiran'ı olan Gelon, M.Ö. 480'de Kartacalıları, Himera önünde mağlup etmiştir.

Bkz. A.M.Mansel, Ege ve Yunan Tarihi, s.295-296 ; Bibliothèque Historique, XI. 38.6.

51 - Tebai'li komutanı olan Epameinondas, M.Ö. 371'de Sparta kralı Kleombrotos'u Leuktra meydan muharebesinde yenmiştir.

Bkz. A.M.Mansel, Ege ve Yunan Tarihi, s.389-391.

52 - Bibliothèque Historique, xv. 88.1.

53 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xx.

dir. Diodoros doğacı filozofların öne sürdükleri nedenleri kabul etmez. Poseidon'u öfkelen diren nedeni (54) göstermeye çalışır.(55)

Diodoros, eserinde alçak gönüllük, kibarlık, iyilik gibi ruh özelliklerinden (56) bahseder. Fakat demokrasi üzerine az düşünür.(57)

Diodoros, tarihteki büyük adamlara hayranlık göstermiştir. En iyi kaynaklara kullanmış ve onları doğru olarak kopye etmiştir.(58)

(59)

Diodoros'un I. Kitabı, Heredot'tan sonra, Mısır'ın tarihi ve âdetleri hakkında en geniş bilgiyi verir. II. ve V. Kitapları daha geniş alanı kapsamaktadır. Bir çok mitolojik malzemeyi içerdiğinden daha değerlidir. Ana kaynak olarak Ephoros'un (60) eserini al-

54 - Bibliothèque Historique, xv. 48.

55 - C.H.Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xxı.

56 - Bibliothèque Historique, I. 74.7. xııı. 95.1.

57 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xxı.

58 - C.H. Oldfather, Göst. yer.

59 - Heredot : Halikarnassos (Bodrum) şehrinde doğmuş olan Heredot, M.Ö. 485-424 yılları arasında yaşamıştır. "Historiai" adını taşıyan eseri 9 kitaptan meydana gelmiştir. Çicero tarafından "Tarihin babası" olarak adlandırılmıştır.

Bkz. M.T.Tarhan, Eskiçağ Tarihinin Kaynakları.

60 - Ephoros : M.Ö. 405-330 yılları arasında yaşamıştır. Kyme'li olan Ephoros, "Historiai"adlı 30 kitaplık bir eser yazmıştır. Bkz. M.T.Tarhan, Eskiçağ Tarihinin Kaynakları.

dığı ve M.Ö. 480'den 301'e kadar tek sürekli yazar olduğu için, kendinden üstün yazarlarla bir tutulabilir.(61)

Thukydides (62) eserinde, M.Ö. 480-430 yılları arasına 30 bölümden biraz fazla yer vermiştir. Diodoros, bunu daha geniş olarak ele almıştır.(63) M.Ö. 430-362 yılları arasında meydana gelen tarihi olayları, Diodoros'tan önce Thukydides ve Xenophon (64) anlatmışlardır. Diodoros'un eserinin bu bölümü önemini kaybetmiştir. M.Ö. 336-323 yılları için II. Philip zamanının tek kronolojik araştırması, Diodoros'unkidir.(65)

Diodoros'un M.Ö. 323-302 yıllarını kapsayan XVIII. ve XX. kitapları, diğer yıllarından daha önemlidir. Diodoros bu üç kitabı yazarken; Hieronymus'un eserinden faydalanmıştır.

61 - C.H. Oldfather, Diodors of Sicily, I, s.xxı.

62 - Thukydides : M.Ö. 460-400 yılları arasında yaşamıştır. Atina'da doğmuş olan Thukydides'in gençliği Trakya'da geçmiştir. "Pelepones(os) lularla, Atina'lıların savaşı"adlı tarihini yazmıştır.

Bkz. M.T.Tarhan, Eskiçağ Tarihinin Kaynakları.

63 - Bibliotheke Historike, xı. 37 ; xıı.38.

64 - Xenophon : M.Ö. 430-357 yılları arasında yaşamıştır.

"Hellenika" ve Kyros'un Anabasisi" adlı eserleri yazmıştır.

Bkz. M.T.Tarhan, Göst.yer.

65 - C.H.Oldfather, Diddoros of Sicily, I, s.xxıı.

Hieronimus değerli bir tarihçidir. Eumenes ve Antigonos'un hizmetindeyken edindiği tecrübelerden faydalanmıştır.(66)

Yeni araştırmalara göre ; Roma için, Diodoros'un olaylar takvimi en eski ve en güvenilir olanıdır denmektedir. Sicilya için ise ; Diodoros olmasaydı adanın tarihi yazılmazdı denir. Thukidides tarafından çok kullanılan uzun konuşmaları, Diodoros kullanmamıştır.(67)

Diodoros, tüm eserinin girişinden sonra hayvan hayatının kökenlerini tanımlar ve daha sonra Mitolojik tanrılarının ilk defa Mısır'da görüldüğünü belirtir. Bu nedenle I. kitabında, Mısır'ın krallarını, kanunlarını ve âdetlerini anlatmıştır. Askerî işlerden ve politik kuruluşlardan çok, dinî konuların üzerinde durmuştur.(68)

Yazılı kaynak olarak, M.Ö. III. yüzyılın başında Mısır'ı ziyaret etmiş olan Abderalı Hekataeus'a sadık kalmıştır.(69)

Diodoros, Mısır âdetleri hakkındaki yazılarında ve Nil'in tanımında Heredot'a sadık kalmıştır. Aynı zamanda, Mısır rahipleri ve Etiopia halkının sözlerinden de bahseder. Bir çok detayı, kendi kişisel gözlemlerine dayanarak anlatmıştır.(70)

66 - E. Schwartz, RE, ix.(1903), süt.667 ; C.H. Oldfather,

Diodoros of Sicily, I, s.xxii.

67 - C.H.Oldfather, Diodoros of Sicily, I,s.xxii.

68 - C.H.Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xxvi.

69 - C.H.Oldfather, Göst.yer.

70 - C.H.Oldfather, Göst. yer.

Diodoros, eserinin bitişini M.Ö. 65-45'i içine alacak şekilde hazırlamıştır. M.Ö. 45 Mart'ında Caesar, kendisine karşı olan Cumhuriyetçilerin son ordusuyla, Thapsus'da (71) karşılaşmış ve yenmiştir. Caesar, Pompeius ve Crassus'un (M.Ö. 60-59) anlaştıkları yıl, Diodoros kitabını bitirmiştir.(72)

71 - Thapsus : Kuzey Afrika sehilinde, Kartaca'nın güneyinde bu günkü Trablusgarp şehri.

72 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.xix.

1 - YAYINLAR ve TERCÜMELER

Diodoros'un eseri üzerinde, XV. yüzyıldan itibaren yapılan en önemli çeviri ve yayınlar şunlardır :

Poggio Brocciblini : I.ve V. kitapların Lâtince tercümesi Bologna'da, 1472'de basılmış ve bundan sonra da Paris, Venedik ve Lyon'da basılmıştır.

Vincentius Opsopoeus : Yalnızca XVI.-XX. kitapları kapsar. İlk Grekçe yayındır, Bazel'de, 1539'da basılmıştır.

H.Stephanus : I.-V.-XI - XX. kitapların ve XXI - XL. kitapların bazı bölümlerinin Grekçe yayınıdır. Genova'da 1559'da basılmıştır.

L.Rhodoman : Stephanus'un yayınının, Lâtince tercüme, İndexler ve kronolojik tablolarla yayımadır. Hanau'da 1604'de basılmıştır.

Petrus Wesseling : Rhodoman'ınkinin Grekçe metinli ve Lâtince bölümlü olanıdır. Daha önceki bilginlerin eleştirmesi de vardır. 2 cild olarak Amsterdam'da , 1746'da basılmıştır. Diodoros'un eserinin, açıklamalı notlarla basılmış olan yegâne yayındır.(73)

Biponte baskısı 11 cilt olarak, Zweibrucken ve Strasburg'da 1739-1807'de basılmıştır. Bu, Wesseling'in baskısına, C.G. Heyne ve I.N. Eyring'in yazılarının eklenmiş olanıdır.(74)

73 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xxiii.

74 - C.H.Oldfather , Diodoros of Sicily, I, s.xxiv.

- H. Richst6dt : I.V.X.XIV. Kitapların Grekçe yayınıdır ; 2 cilt olarak Halle'de , 1800-1802'de basılmıştır.
- L.Dindorf : Grekçe metnin 4, baskısı 4 cilt olarak, Leipzig'de (Wiedmann), 1826'da basılmıştır. 5 cilt olarak eleştirci ek metnlerle Leipzig'de (Hartmann, 1828-1831'de basılmıştır. 2 cilt olarak Didot baskısı, Lâtincesi C. MÜller, tarafından Paris'de, 1847-1844'de yayınlanmıştır ; 5 cilt olarak Leipzig'de (Taubner), 1866-1868'de yayınlanmıştır.
- I. Bekker : Grekçe 4 cilt olarak, Leipzig'de (Taubner), 1853-1854'de basılmıştır ; Faydalandığımız metin Vogel Fischer'ın Leipzig (Taubner) 1888 , baskısındanadır.
- G. Booth : tarafından 2 cilt İngilizce tercümesi, Londra'da 1700'de basılmıştır.
- "Corpus Historicum" : diye adlandırılan bir seri 1814'de Londra'da basılmıştır.
- J.F. Wurm , : Stuttgart'ta, 1822 - 1840'da Almanca olarak yayınlanmıştır.(75)

75 - C.ii. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xxiv.

2 - EL YAZMASI METİNLER

Bir önceki kısımda verdiğimiz tercüme ve yayınlara temel kaynak olan önemli "el yazmaları" ise şunlardır :

- A - XV. Yüzyıl Coulinianus el yazması.
- B - XV. Yüzyıl Mutinensis el yazması.
- C - XII. Vaticanus el yazması.
- D - XI. Yüzyıl Vinolobonensis 79 el yazması.
- E - XVI. Yüzyıl Parisinus el Yazması.
- F - XVI. Yüzyıl Claromontani el yazması.
- M - XV. Yüzyıl Venetus el yazması.
- N - XVI. Yüzyıl Vinolobonenssis el yazması.(76)

76 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xxv.

III - Ü S L Ü B Ü

Diodoros eserinde vermiş olduğu bilgileri tekrarlar, faydalandığı yanlış kaynaklara yalanlar. Eserini - "orta" ve "saf" Attika lehçesi arasında - bir dilde, kendi zamanında konuşulan Grekçe ile yazmıştır. "Bibliotneke Historike", eski yazarların kaybolan çalışmalarının bazılarını temin ettiği için değer taşır.(77)

Diodoros eserini, ağır bir dille yazmamış, hele ağdali kelimeleri hiç kullanmamıştır. Yazıda az detay olmasına önem vermiştir. Hata yaptığı da, hata kendinden çok kaynağındadır.(78)

Diodoros eserinde, Ohlitas'ın "Stoik" doktrinini uygulamıştır. Tarihin hiç bir yerde eğlence olmasını istememiştir.(79)

Eserinde, her zaman yetkililerin sözlerini nakletmemiştir. Fakat faydalandığı kaynakları belirtmiştir. Ayrıca kronolojiye de önem vermiştir. (80)

Çağdaş uluslararası bir tarih yazmak için, Yunanistan'da, Sicilya'da, Afrika'da ve İtalya'da meydana gelen olayları yıl ve yıl derlemiştir. Ancak uyguladığı metod nedeniyle, olayları karşılaştırmalı olarak ele aldığından, eserindeki tarihi olayların görüntüsü ve anlatımı karışıktır.(81)

77 - E.B. VII. (1768, s. 394.

78 - C.H.Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.xxiii.

79 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.xx.

80 - E?B. Göst. yer.

81 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I. s.xviii.

Eserinde , faydalandığı yazıların dolaylı konuşmalarını kullanmış ve bu dolaylı konuşmalara, yer yer kendisine ait cümleleri de eklemiştir.(82)

82 - C.H. Oldfather, Diodoros of Sicily, I, s.xxv.

S O N U Ç

Diodoros, " Bibliotheke Historike " adlı eserini M.Ö. 56 yılında yazmaya başlamıştır. Eserinde vermiş bilgilerin dışında hayatı hakkında pek bilgimiz yoktur. 40 kitaptan meydana gelen eserini, 30 yılda bitirmiştir. Eserinde ; bu süre içerisinde gezdiği yerleri, karşılaştığı tehlikeleri anlatmıştır.

Roma imparatorluğuna, büyük bir hayranlık göstermiştir. Ayrıca Avrupa ve Asya'yı ziyareti sırasında, karşılaştığı tehlikelerden bahsetmiştir. Ancak elimizde, Mısır'ın dışında, herhangi bir ülkeye gittiğine dair kanıt yoktur. Aslında, bu ülkelere gitmediği halde, başka kaynaklardan faydalanarak, eserinde, kendisini bu yerlere gitmiş gibi göstermiştir. Zaten hataları da kendinde değil, faydalandığı kaynaklardadır. Niova'ya Fırat üzerinde gösterdiğine göre, Mezopotamya'ya hiç gitmemiştir.

Diodoros ; " Tarihin iyi hayat öğretmesi " görüşünü savunmuştur. En iyi kaynakları kullanmış ve bu kaynakları doğru olarak kopye etmiştir. Eseri, eski yazarların kaybolan çalışmalarının, bazılarının temin ettiği için değer taşımaktadır. Askerî işlerden ve politik kuruluşlardan çok dinî konuların üzerinde durmuştur. Bir çok detayı, kendi kişisel gözlemlerine dayanarak anlatmıştır.

Diodoros, eserine mitoslar çağıyla başlayıp, M.Ö. 59'a kadar götürmüştür. 40 kitaptan yalnızca ilk beş kitap günümüze gelmiştir

- - - - -

- - - - -

- -